

Lech Maligranda (Luleå), Jarosław G. Prytuła (Lwów)

Uniwersytet we Lwowie w latach 1939–1941. Nieopublikowane prace matematyków, fizyków i astronomów

1. Wstęp

W artykule [13] przedstawiliśmy historię matematyki, fizyki i astronomii na Uniwersytecie we Lwowie i Wydziale Fizyczno-Matematycznym w latach 1939–1941. Po zajęciu Lwowa przez wojska niemieckie we wrześniu 1939 roku Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie i Politechnika Lwowska zostały zamknięte. W ich miejsce utworzono uniwersytet i politechnikę, lecz w zmodyfikowanej formie, już jako uczelnie radzieckie. Od 1 grudnia 1939 roku do stycznia 1940 roku uniwersytet nosił nazwę Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu ZSSR, a od stycznia 1940 roku do czerwca 1941 roku był to Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franki¹. Politechnikę przemianowano zaś na Lwowski Instytut Politechniczny.

Badania naukowe były kontynuowane. W październiku 1940 roku wydrukowano po ukraińsku, ze streszczeniami w językach obcych, pierwszy tom czasopisma *Komunikaty Wydziałów Historycznego i Filologicznego*² (ponad dwieście pięćdziesiąt stron), a w 1941 roku planowano wydrukowanie drugiego tomu tego pisma oraz pierwszego tomu *Komunikatów Wydziału Fizyczno-Matematycznego* (krótko: *Komunikatów WFM*), nazywanego też *Komunikaty Naukowe Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki. Wydział Fizyczno-Ma-*

¹ Iwan Franko (1856–1916), ukraiński pisarz, tłumacz, publicysta, uczyony i działacz społeczno-polityczny.

² Tytuł oryginalny: *Zapiski i Istorichno ta Filologichno Fakul'tetiv*. Słowo „zapiski” tłumaczymy jako „komunikaty”, gdyż w ukraińskich pismach naukowych w takich tytułach jako równoważne używane jest niemieckie *Mitteilungen* lub francuskie *Mémoires*.

tematyczny. Czasopismo było wydawane w języku ukraińskim, wydawcą był zaś uniwersytet lwowski. Wiele prac z *Komunikatów WFM* wymagało tłumaczenia i redagowania w języku ukraińskim (tylko niektórzy uczeni we Lwowie znali ten język), co opóźniało ich wydrukowanie. Wybuch wojny niemiecko-radzieckiej w czerwcu 1941 roku zniweczył te starania i wydawało się, że prace zaginęły.

Jednak przy pisaniu pracy [10], szukając danych o Mironie Zaryckim, drugi z autorów znalazł w 2012 roku w dokumentach [3] spis artykułów przeznaczonych do *Komunikatów WFM*. Wkrótce potem znalazł się też drugi (późniejszy) spis osiemnastu artykułów (łącznie z numerami stron) przeznaczonych do pierwszego tomu *Komunikatów WFM*. Załączamy tutaj obie te listy z autorami i tytułami prac.

Wydawało się, że prace są bezpowrotnie stracone, ale prawdziwą niespodzianką okazało się odnalezienie w domowym archiwum Zaryckiego siedmiu rękopisów bądź maszynopisów prac z drugiego spisu. Jedna z tych prac (fizyka Raabego z drugiego spisu) została już opublikowana (zob. [18]) wraz z informacją o nim w artykule [11].

W niniejszym tekście podajemy tytuły znalezionych prac z informacjami o tym, co dalej będzie się działo z nieopublikowanymi rękopisami. Dane o matematykach, fizykach i astronomach związanych z Uniwersytetem we Lwowie w latach 1939–1941, wśród których są też autorzy prac z *Komunikatów WFM*, będą zebrane w osobnym artykule.

Będziemy bardzo wdzięczni za przesłanie nam wszelkich dodatkowych informacji na temat zaginionych prac omawianych tutaj, gdyż mogą one pomóc w ich odnalezieniu i w konsekwencji w lepszym poznaniu Wydziału Fizyczno-Matematycznego we Lwowie w latach 1939–1941.

Informacja o odnalezionych pracach została po raz pierwszy oficjalnie ogłoszona 5 maja 2016 roku przez pierwszego z autorów w czasie jego odczytu na XXX konferencji z historii matematyki w Będlewie.

2. Zaginione lwowskie czasopismo *Komunikaty WFM* z lat 1940–1941

Pracownicy naukowcy Uniwersytetu Państwowego im. Iwana Franki prowadzili w latach 1940–1941 badania naukowe. Wydział Fizyczno-Matematyczny wydał w 1940 roku numer 9 czasopisma *Studia Mathematica* z pracami przysłanymi do redakcji w latach 1939–1940 (jedna praca była przysłana już w 1937 roku).

W dniu 1 kwietnia 1940 roku Miron Zarycki podpisał kontrakt z wydawnictwem Radiańska Szkoła na tłumaczenie książki Stefana Banacha *Théorie des opérations linéaires* z francuskiego na język ukraiński. Francuska wersja książki

Banacha była rozszerzeniem polskiej wersji *Teorja operacyj, Tom 1, Operacje linjowe*. Tłumaczenie miało być gotowe 1 lipca 1940 roku, jednak z powodu aresztowania córki i zięcia Zaryckiego (historia ta jest opisana w artykule [10, str. 61]), tłumaczenie znalazło się w wydawnictwie w 1946 roku i zostało przekazane do druku 30 września 1947 roku. Książka Banacha została wydrukowana w języku ukraińskim pod tytułem *Курс функціонального аналізу* (Kurs analizy funkcjonalnej) w 1948 roku. Dokładny opis historii tego tłumaczenia znajdujemy w pracy [17]. Ponadto opis uwag Mazura do tych wydań książki Banacha został szczegółowo omówiony w artykule [15].

Po wydaniu tomu 9 *Studiów* przygotowywane było nowe czasopismo, które miało być wydawane w języku ukraińskim przez uniwersytet lwowski. Jego redaktorem miał zostać Stefan Banach. Oryginalny tytuł to *Komunikaty Wydziału Fizyczno-Matematycznego* oraz *Komunikaty Naukowe Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki. Wydział Fizyczno-Matematyczny*.

Co się wtedy mówiło i pisało o *Komunikatach Wydziału Fizyczno-Matematycznego*?

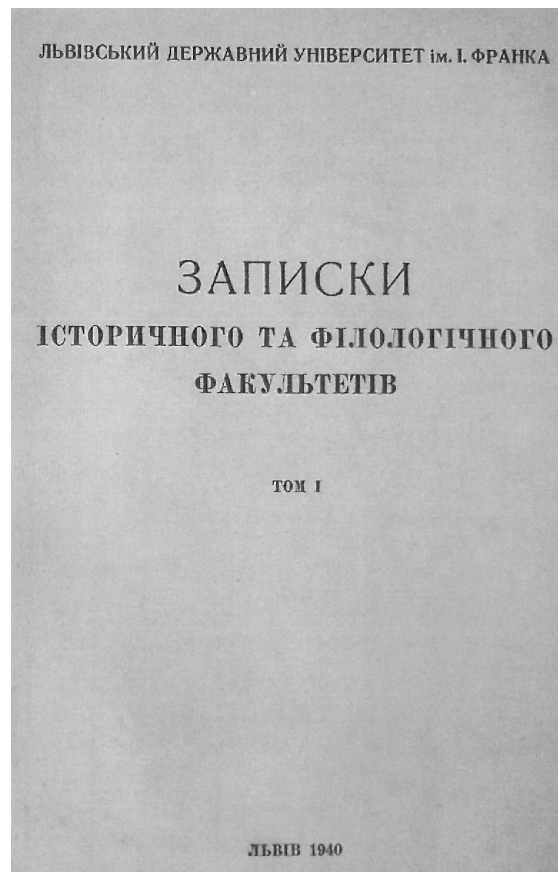
Po pierwsze, 4 lipca 1940 roku na posiedzeniu Senatu Uniwersytetu, na którym obecni byli m.in. Banach, Lewicki i Saks, rektor Marczenko mówił o naukowych osiągnięciach pracowników Wydziału Fizyczno-Matematycznego (zob. [5, str. 433–434]):

Wkrótce wychodzi IX tom czasopisma *Studia Mathematica*, a oddane do druku zostały *Komunikaty Wydziału Fizyczno-Matematycznego*, Tom 1, oraz nawiązano kontakty z matematykami z Moskwy i Kijowa, wzięto też udział w konferencji matematyków w Kijowie.

Po drugie, w akcie podpisanym przy odchodzeniu rektora Marczenki i mianowaniu rektora Byczyński (23–27 września 1940 roku) można przeczytać w sprawozdaniu [3] o pracy naukowej na Uniwersytecie (wszystkie przypisy w poniższym wyliczeniu pochodzą od autorów).

1. Wydrukowano IX tom *Studia Mathematica* – czasopisma Wydziału Fizyczno-Matematycznego w języku angielskim, francuskim i niemieckim. Wszedł drukiem 1 października pod redakcją prof. Banacha. Czasopismo składa się z 16 arkuszy druku i zawiera 19 prac, gdzie zamieszczono 14 prac Uniwersytetu Lwowskiego i 5 zagranicznych³.

³ Widzimy jednak, że numer zawiera tylko 14 prac i jest w nim 8 prac matematyków z Uniwersytetu Lwowskiego (Mazur i Orlicz 1–16, Auerbach 17–22, Eidelheit 97–105, Steinhaus 121–132, Banach 139–155 i 156–165 oraz Wojdysławski 166–180) i 6 zagranicznych. Szczególnie ważna była praca Marka Kreina i Dawida Milmana (str. 133–138). Wiemy, że Sala Weinlös w podaniu na aspiranturę z 14 października 1940 roku pisze o pracy *Beiträge zur Axiomatik der euklidischen*

Strona tytułowa
Komunikatów Wydziałów Filologicznego i Historycznego
z 1940 roku

2. *Komunikaty Wydziału Fizyczno-Matematycznego*, Tom 1 w języku ukraińskim, ze streszczeniami w językach obcych, 18 arkuszy druku, składa się z 23 prac naukowych. Odpowiedzialny redaktor prof. Banach. Tom gotowy do druku.
3. *Komunikaty Wydziałów Filologicznego i Historycznego*, Tom 1, 18 arkuszy drukarskich, składa się z 12 prac naukowych, wychodzi 1 października, odpowiedzialny redaktor prof. Woźniak⁴.

dreidimensionale Geometrie, która ma być wydrukowana w tym tomie *Studia Mathematica*. Praca ta nie została jednak nigdy opublikowana.

⁴ Mychajło Stepanowycz Woźniak (1881–1954), ukraiński historyk literatury, profesor Uniwersytetu Lwowskiego, deputowany RN USRS (Rady Najwyższej Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej).

4. *Komunikaty Wydziałów Filologicznego i Historycznego*, Tom 2, 29 arkuszy. Tom gotowy do druku.
5. *Zbiornik Prac Wydziału Przyrodniczego*, 29 arkuszy⁵. Tom gotowy do druku.
6. *Zbiornik Prac Katedry Geografii*, Tom 1, 12 arkuszy z 8 pracami pod redakcją prof. Polańskiego⁶.
7. Przygotowano do druku dwie monografie: Franciszek Bujak, *Słowianie na wschodnich pobrzeżach Bałtyku* i Michajło Marczenko, *Walka Ukrainy przeciw szlacheckiej Polsce w pierwszym dziesięcioleciu po Ugodzie Perejasławskiej 1654–1664*⁷.
8. Prof. Banach przygotowuje podręcznik z matematyki dla szkół wyższych; prof. Chrobak – podręcznik z kryystalografii dla szkół wyższych; docent Smiszko – podręcznik archeologii dla szkół wyższych⁸. Stwierdza też na końcu, że brak papieru hamuje drukowanie wielu prac.

Co wiemy? *Studia Mathematica* i *Komunikaty Wydziałów Filologicznego i Historycznego*, Tom 1, zostały wydrukowane. Możemy mianowicie przeczytać w pracy [7], że pierwszy numer *Komunikatów Wydziałów Historycznego i Filologicznego Uniwersytetu Lwowskiego* już się ukazał i zawiera dwanaście interesujących artykułów z historii literatury ukraińskiej, leksykologii i folkloru, a autorami byli: M. S. Woźniak (cztery prace), A. S. Braginiec, M. I. Marczenko, F. M. Kolessa, O. P. Ogłublin, N. D. Połomska-Wasilenkowa, P. A. Ławrow, W. I. Simowicz i I. P. Kripiakiewicz (zob. załączony skan 1 strony tytułowej). Poza tym czytamy tam, że „*Komunikaty* odzwierciedlają naukowe osiągnięcia kolektywu profesorskiego i studenckiego uniwersytetu.”

Po trzecie, Kałuża (zob. [6, str. 114–115]) przytoczył tekst z *Czerwonego Sztandaru*⁹ z końca 1940 roku, który informował o działalności naukowej:

Profesorowie Uniwersytetu imienia Franki przygotowali do druku szereg prac naukowych, których nie można było dotychczas wydać, oraz ukończyli wiele

⁵ „Zbiornik” to po polsku kolekcja, postanowiliśmy jednak zostawić ukraińską nazwę.

⁶ Jurij (Juryj) Iwanowicz Polański [Polanskyj, Polanskyj] (1892–1975), ukraiński geograf, geolog i etnograf, profesor Uniwersytetu Lwowskiego i Uniwersytetu w Buenos Aires (od 1956 roku).

⁷ Franciszek Bujak (1875–1953), polski historyk dziejów gospodarczych i społecznych Polski. Profesor historii Uniwersytetu Jagiellońskiego (1909–1918, 1946–1952), Uniwersytetu Warszawskiego (1919–1921) i Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1921–1941). Michajło (Mychajło, Mykhailo) Iwanowicz Marczenko (Marchenko) (1902–1983), rektor Uniwersytetu we Lwowie od połowy października 1939 do września 1940 roku.

⁸ Ludwik Marian Chrobak (1896–1982), polski kryystalograf. Profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1938–1941), Uniwersytetu Wrocławskiego (1950–1951) i Uniwersytetu Warszawskiego (1951–1966). Marcjan (Markian) Julianowicz Smiszko (1900–1981), ukraiński archeolog.

⁹ We Lwowie wychodziły wówczas dwie gazety: *Czerwony Sztandar* (po polsku) i *Wolna Ukraina* (*Wilna Ukrajina*, po ukraińsku). Treść miały prawie identyczną, ale *Czerwony Sztandar* szybko zniknął z kiosków i ustawiły się po niego kolejki.

prac naukowych. Będą one ogłoszone w biuletynie naukowym poszczególnych wydziałów, podobnie jak się to dzieje w innych uniwersytetach i instytutach radzieckich. [...] W zbiorze prac fakultetu fizyczno-matematycznego znajdują się 23 rozprawy.

Ponadto w gazecie *Wolna Ukraina* z grudnia 1940 roku można przeczytać: „[t]akże zakończył pracę nad kolejnym tomem prac naukowych kierownik katedry prof. Stepan Stepanowicz Banach”, a w *Czerwonym Sztandarze* z 28 grudnia 1940 roku Reischer [19] napisał: „[p]odręcznik z zakresu teoretycznej mechaniki piszą profesorowie Banach i Schauder”.

Po czwarte, w sprawozdaniach kierowników katedr Wydziału Fizyczno-Matematycznego można znaleźć następujące informacje o pracach z lat 1939–1940 (zob. [3]). Banach w sprawozdaniu z 26 października 1940 roku napisał, że opublikował dwie prace w *Studiach* i pracował nad artykułem do *Komunikatów*. Steinhaus napisał 25 października 1940 roku, że kontrolował rezultaty prac oddanych do druku w *Komunikatach Naukowych Wydziału Fiz.-Mat. Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu*, a były to: jego praca o funkcjach niezależnych, nota o ciałach wypukłych, praca Auerbacha o jednej własności elipsy oraz praca Eidelheita z analizy funkcjonalnej. Mazur poinformował 25 października 1940 roku, że prowadził seminarium z geometrii metrycznej, na którym otrzymano wiele ciekawych wyników i zostaną one opublikowane w *Komunikatach Naukowych*. Żyliński wspomniał 24 października 1940 roku o pracy wspólnej z jednym ze studentów IV roku, przyjętej do druku w *Komunikatach Naukowych* (chodzi o pracę z Gertwagenem). Ponadto Schauder, który prowadził seminarium z teorii potencjału, potwierdził w dniu 24 X 1940, że jedna jego praca i dwie Milanczuka zostaną opublikowane w *Komunikatach* wydziału.

Po piąte, w nekrologu Stefana Banacha [2], w pozycji 49, pojawiła się informacja o jego czterostronicowej pracy *Charakterystyczne własności zbiorów drugiej kategorii* [1], jednak bez podanych stron. Żyliński w swoim artykule [22] napisał o *Notatkach Naukowych Uniwersytetu*.

Z powodu wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej 22 czerwca 1941 roku czasopismo to nie zostało wydrukowane. Wydawało się więc, że prace zostały zagubione i wszystko przepadło. Jednak w 2012 roku drugi z autorów niniejszej pracy znalazł spis artykułów przeznaczonych do *Komunikatach*, gdy szukał danych o Mironie Zaryckim w materiałach archiwalnych przy pisaniu artykułu [10].

Pierwszy spis znaleziony został w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (fond P119, opis 3, sprawa 201), a drugi w domowym archiwum wnuka Mirona Zaryckiego – Bohdana. Przy dalszym poszukiwaniu odnalazł się też spis, który okazał się spisem zawartości *Kamonikatów Naukowych* z lat 1940–1941 z osiemnastoma artykułami (158 stron).

W pierwszym odnalezionym spisie do I tomu *Komunikatów Wydziału Fizyczno-Matematycznego* jest mowa o dwudziestu arkuszach druku. Oto autorzy i tytuły prac¹⁰.

- [z1] S. Lubelski, *Uogólnienie pewnego twierdzenia Frobeniusa w teorii grup.*
- [z2] S. Lubelski, *O aktualnym stanie systematycznej teorii liczb. VIII. Teoria form wielomianowych.*
- [z3] B. Milianczuk, *Uwagi do teorii deuteronu.*
- [z4] E. Żyliński, *O transformacji Grama macierzy prostokątnych.*
- [z5] E. Żyliński, *O pewnym twierdzeniu o rozkładzie permutacji.*
- [z6] E. Żyliński, *O jednej charakterystycznej własności struktur niededekindowskich.*
- [z7] E. Żyliński, *Bezpośrednie dowody jednego twierdzenia o izomorfizmie grup.*
- [z8] S. Saks, *Uwaga o tożsamości Greena.*
- [z9] M. Zarycki, *Twierdzenie dziewiąte i dziesiąte z drugiej księgi Euklidesa Elementy.*
- [z10] L. Chwistek, *O niezmienniczości klas.*
- [z11] J. Herberg, *Uwagi do pracy A. Walda o istnieniu zbiorów.*
- [z12] J. Mergentaler, *Nowa metoda wyznaczania okresu gwiazd pulsujących z zastosowaniem do gwiazdy R X turiaje (PXAypire).*
- [z13] E. Rybka, *Lwowska fotometria wizualna gwiazd. Część I. Metoda i katalog 147 gwiazd na północ od $b = 85^\circ$.*
- [z14] M. Jacob, *Uwaga do twierdzenia o zgodności dla sumowalności metodą Cesàro–Riesza.*
- [z15] S. Banach, *O jednej własności charakterystycznej zbiorów drugiej kategorii.*
- [z16] J. Schauder, *O funkcji siodłowej.*
- [z17] S. Mazur, *Badania w zakresie geometrii metrycznej pracowników seminarium geometrii w Lwowskim Państwowym Uniwersytecie (uczestnicy prof. Mazur, prof. Knaster, doc. Eidelheit, asystent Sperling, asystent Wojdyślowski).*
- [z18] W. Orlicz, *O zbieżności bezwarunkowej w przestrzeniach typu B.*
- [z19] M. S. Puchalik, *Moment dipolowy tlenkocyjanku węgla $CO(CN)_2$.*
- [z20] J. Wieliczko, *Praktyczny rachunek nawinięć walcowych.*
- [z21] J. Wieliczko, *Praktyczny sposób wyznaczania elementu koła sprzężonego w superheterodynie.*
- [z22] N. Żyw, *O rozbiciu jądra uranu¹¹.*

Następny, znaleziony przez drugiego autora w domowym archiwum Miirona Zaryckiego spis prac wydaje się późniejszy, gdyż wygląda jak tekst gotowy

¹⁰ Oryginalne tytuły prac były pisane po ukraińsku z ich tłumaczeniami na niemiecki, francuski bądź angielski.

¹¹ Chodzi oczywiście o Michała Żywa (zob. [12]).

do druku. Odnajdujemy tutaj nawet numery stron, na jakich prace miały być drukowane. Czasopismo ma tu nazwę *Komunikaty Naukowe*, a w całości: *Komunikaty Naukowe Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki. Wydział Fizyczno-Matematyczny*. W spisie wymienionych jest 18 rękopisów, które w druku miały zająć 158 stron. Nie ma na poniższej liście prac [z2, z13, z16–z22] z pierwszego spisu, natomiast są nowe prace [Z4, Z9, Z16–Z17]. Manuskrypty prac odnalezionych w domowym archiwum Zaryckiego zostały poniżej zaznaczone gwiazdką.

- [Z1] M. Jacob, *Uwagi do twierdzenia o zgodności dla sumowalności metodami Cesàro–Riesza*, 1–11.
- [Z2] E. Żyliński i M. Gertwagen, *O jednej charakterystycznej własności struktur niededekindowskich*, 12–14.
- [Z3] E. Żyliński, *O pewnym twierdzeniu o rozkładzie permutacji*, 15–16.
- [Z4]* H. Steinhaus, *Uwaga o konweksji krzywej*, 17–21.
- [Z5] M. Zarycki, *Twierdzenie dziewiąte i dziesiąte z drugiej księgi Euklidesa Elementy*, 22–29.
- [Z6] M. S. Puchalik, *Moment dipolowy tlenkocyjanku węgla $CO(CN)_2$* , 63–68.
- [Z7] S. Banach, *O jednej charakterystycznej własności zbiorów drugiej kategorii*, 69–72.
- [Z8]* M. Eidelheit, *O zbieżności ciągu liniowych funkcjonałów w przestrzeniach typu B_0* , 73–77.
- [Z9] E. Żyliński, *Bezpośrednie dowody jednego twierdzenia o izomorfizmie grup*, 78–81.
- [Z10] S. Saks, *Uwaga odnośnie tożsamości Greena*, 82–85.
- [Z11]* S. Hercberg, *O pracy A. Walda o istnieniu zbiorów*, 86–90.
- [Z12]* J. Chwistek, *O niezmiennikach mnogościowych*, 91–118.
- [Z13] B. Milianczuk, *Przyczynek do teorii deuteronu*, 119–126.
- [Z14] J. Mergentaler, *Wyznaczanie okresu gwiazd pulsujących z zastosowaniem do gwiazdy PxAypire*, 127–136.
- [Z15]* Z. Zahorski, *O zerach funkcji quasi-analitycznych*, 137–146.
- [Z16]* W. Raabe, *Elektryczne osobliwości w polu grawitacyjnym*, 147–150.
- [Z17]* S. Lubelski, *Uogólnienie pewnego twierdzenia Frobeniusa w teorii grup*, 151–158.

Opublikowanie *Komunikatów* opóźniało się, zapewne w związku z tłumaczeniem i redagowaniem prac w języku ukraińskim. Artykuł Lubelskiego tłumaczył Zarycki, a pozostałych tłumaczeń dokonywał ktoś inny. Artykuł Steinhausa był napisany po ukraińsku. Chwistek sam tłumaczył z francuskiego na ukraiński. Na rękopisie pracy Eidelheita znajduje się napis *Prof. Mazurowi do oceny*.

Jak już wspomnieliśmy wcześniej, informacja o pracy Banacha [1], czyli o pracy [Z8], pojawiła się w nekrologu Banacha [2, str. 16] oraz w pracy Pliczki [16, str. 8], a informacja o pracy [Z9] znalazła się w artykule [9]. Niestety, do tej pory nie udało się odnaleźć manuskryptu pracy Banacha [1], choć udało się ustalić, ile stron liczyła praca.

Niektóre z powyższych zaginionych prac [Z1–Z18] zostały opublikowane po wojnie. Zygmunt Zahorski od września 1939 roku był asystentem Banacha, a od marca 1941 roku doktorantem ze stypendium doktorskim. Banach zgodził się przyjąć jako doktorat jego pracę, którą wcześniej jako doktorską przyjął Stefan Mazurkiewicz w Warszawie. Z powodu wojny, w marcu 1942 roku Zahorski wrócił do Warszawy i zakończenie jego przewodu doktorskiego nastąpiło dopiero w 1946 roku w Krakowie (promotorem został Tadeusz Ważewski). Tak pisał o swojej pracy naukowej we Lwowie (zob. [20, str. 18]):

Zredagowane prace wysyłałem do Moskwy, Japonii, czasopism Lwowskich – te ostatnie prace później zaginęły, ale po ponownym ich napisaniu, po wojnie, zostały wydrukowane w Indiach i USA¹².

Odnotujmy jeszcze, że zarys biografii Zygmunta Zahorskiego z [20] był wcześniej wydrukowany w lekko zmodyfikowanej wersji w czasopiśmie *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*, nr 853 (*Matematyka-Fizyka* 48) w 1986 roku.

Maszynopis Zahorskiego [Z16] z drugiego spisu to właśnie opublikowana w 1947 roku w Indiach trzecia praca. Wydaje się też, że praca Orlicza [z18] z pierwszego spisu została opublikowana w 1955 roku po polsku jako artykuł [14], na co wskazuje jego tytuł. Podobnie było z pracą Lubelskiego [Z18] z tym samym tytułem co artykuł [8].

Prawdopodobnie praca Zaryckiego [21] opublikowana w 1947 roku może być jakimś wariantem [Z5] z drugiego spisu, gdyż pisze w niej Zarycki o wykorzystaniu twierdzenia dziewiątego z drugiej księgi *Elementów* Euklidesa do obliczenia przybliżonej wartości \sqrt{n} .

Prawdziwą niespodzianką było niedawne odnalezienie przez drugiego autora niektórych rękopisów i maszynopisów powyższych prac, m.in. [Z4, Z9, Z12–Z13, Z16–Z18].

¹² Chodzi o trzy prace Zahorskiego: *O zbiorze punktów nieróżniczkowalności funkcji ciągłej*, *Mat. Sb.* 9 (1941), no. 3, 487–510 (po rosyjsku, wysłana ze Lwowa, wpłynęła 8 VII 1940), *Über die Menge der Punkte in welchen die Ableitung unendlich ist (O zbiorze punktów, gdzie pochodna jest nieskończona)*, *Tohoku Math. J.* 48 (1941), 321–330 (ukończona lub wysłana 31 VIII 1940, wpłynęła 15 VII 1941) i *On zeros of quasi-analytic (B) functions*, *Bull. Calcutta Math. Soc.* 39 (1947), 157–165 – przyp. autorzy.

Praca Raabego [Z17], w wersji ukraińskiej i francuskiej, wraz z biografią Raabego (napisaną po angielsku, zob. [11]) została już opublikowana jako artykuł [18].

Planowane jest w przyszłości opublikowanie w czasopiśmie *Visnyk of the Lviv University, Series Mechanics and Mathematics* wszystkich odnalezionych, a dotąd nigdzie nie wydanych prac. Obok tych prac mają się tam znaleźć komentarze do tych prac oraz informacje o autorze lub autorach – szczególnie, gdy są to mniej znane postacie. Komentarze do artykułów napiszą współcześni matematycy. Ponadto autorzy niniejszej pracy mają nadzieję uzupełnić ją o nowe fakty na temat działalności naukowej Wydziału Fizyczno-Matematycznego w latach 1939–1941 oraz dane biograficzne.

Odnotujmy jeszcze, że po II wojnie światowej wydrukowano *Naukowe Komunikaty Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki. Seria Fizyczno-Matematyczna*, kolejno Tom V, Vyp. 1 (1947) (tu znajdujemy artykuł o Banachu – zob. [4]), Tom 5, Vyp. 2 (1947), Tom 12, Vyp. 3 (1949), Tom 15, Vyp. 4 (1949), Tom 22, Vyp. 5 (1953), i *Seria Mechaniko-Matematyczna*: Tom 22, Vyp. 5 (1953), Tom 29, Vyp. 6 (1954), Tom 38, Vyp. 7 (1956) i Tom 44, Vyp. 8 (1957). Oryginalny tytuł tego czasopisma to *Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franki. Naukowe Komunikaty, Seria Fizyczno-Matematyczna*, a czasopismo cytowane jest następująco: *L'vov. Gos. Univ. Uchen. Zap. Ser. Fiz.-Mat.* lub *Uchenye Zapiski Lvovski Gosudarstvennyi Universitet. Ser. Mekhaniko-Matematichna*. Następnie czasopisma uniwersyteckie miały inne tytuły.

Kończymy artykuł z nadzieją, że pozostałe prace z obu spisów także się odnajdą.

Podziękowanie. Dziękujemy Państwowemu Archiwum Obwodu Lwowskiego za kopie pierwszego spisu prac z I Tomu *Komunikatów Wydziału Fizyczno-Matematycznego* [3] oraz Janowi Strelcynowi z Paryża, Karolowi Leśnikowi z Poznania i Redakcji *Wiadomości Matematycznych* za ich sumienną korektę tekstu.

Bibliografia

- [1] S. Banach, *Harakteristyčni vlastivosti množin drugoi kategorii*, Zapiskii fizično-matematičnogo fakul'tetu L'viv'skogo deržavnogo Universitetu im. Ivana Franko 1940–1941, 69–72.
- [2] S. Banach, *Stefan Banach (nekrolog)*, Uspechy Mat. Nauk 1 (1946), 13–16.

- [3] *Dokumenty z Państwowego Archiwum Obwodu Lwowskiego*, w tym pierwszy spis zawartości I Tomu Komunikatów Wydziału Fizyczno-Matematycznego (fond P119, opis 3, sprawa 201).
- [4] B. V. Gnedenko, *Stefan Banach (30.III.1892–31.VIII.1945)*, Naukovì zapiski L'vivs'kogo Deržavnogo Unìversitetu im. Ivana Franka. Seriâ fiziko-matematičeskaâ 5 (1947), nr 1, 5–9.
- [5] W. Kačmar, Ā. Pritula, *Istoričnij fakul'tet u strukturì L'vivs'kogo Unìversitetu*, Visnik L'vivs'kogo Unìversitetu, Seriâ İstorična 50 (2014), 418–456.
- [6] R. Kałuża, *Stefan Banach*, Wydawnictwo GZ, Warszawa 1992.
- [7] S. Kurland, *Ciekawe wydawnictwo*, Czerwony Sztandar, 20 listopada 1940 roku.
- [8] S. Lubelski, *Verallgemeinerung eines Frobeniusschen gruppentheoretischen Satzes*, Actas Acad. Ci. Lima 8 (1945), 133–137.
- [9] L. Maligranda, *Meier (Maks) Eidelheit (1910–1943)*, Wiad. Mat. 51 (2015), nr 1, 31–59.
- [10] L. Maligranda, J. G. Prytuła, *Lwowscy uczeni wymienieni w przesłuchaniach Banacha z 1944 roku*, Wiad. Mat. 49 (2013), nr 1, 29–66.
- [11] L. Maligranda, J. G. Prytuła, *Antoni Raabe (1915–1942)*, Journal of Physical Studies 18 (2014), 2/3, 2997, 2 p.
- [12] L. Maligranda, J. G. Prytuła, *Michał (Mojsej) Żyw (1905–1943)*, Postępy Fizyki 67 (2016), nr 4, 194–200.
- [13] L. Maligranda, J. G. Prytuła, *Uniwersytet we Lwowie w latach 1939–1941. Matematyka, fizyka i astronomia*, Wiad. Mat. 53 (2017), nr 2, 303–329.
- [14] W. Orlicz, *O bezwarunkowej zbieżności szeregów w pewnych przestrzeniach funkcyjnych*, Prace Mat. 1 (1955), 393–414.
- [15] M. I. Ostrovskii, A. M. Plichko, *On the Ukrainian translation of “Théorie des opérations linéaires” and Mazur’s updates of the “remarks” section*, Mat. Stud. 32 (2009), nr 1, 96–111.
- [16] A. M. Pličko, *Do storiččâ z dnâ narodžennâ Stefana S.Banacha. Štrihì biografii*, Matematičnì Studii 2 (1993), 5–9.
- [17] A. M. Pličko, Ā. G. Pritula, *Do 60-riččâ publikacii ukraińs'kovo perekladu knigi S. Banacha*, Matematičnì Studii 30 (2008), nr 1, 107–112.
- [18] A. Raabe, *Električnì osobliwosti w gravitacijnomu poli*, Journal of Physical Studies 18 (2014), 2/3, 2997, 4 p.
- [19] K. Reischer, *Praca naukowa na uniwersytecie*, Czerwony Sztandar, 28 grudnia 1940 roku.
- [20] Z. Zahorski, *Zarys biografii*, [w:] Monograph on the Occasion of 100th Birthday Anniversary of Zygmunt Zahorski (R. Wituła, red.), Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2015, 13–26.
- [21] M. Zarycki, *Zauvažennâ do problemi nabliženih občiclen' v grec'kij matematici*, Naukovì zapiski L'vivs'kogo Deržavnogo Unìversitetu im. Ivana Franka. Seriâ fiziko-matematičeskaâ 5 (1947), nr 1, 74–79.
- [22] E. Żyliński, *Lwowski naukowy kolektyw matematyków*, Czerwony Sztandar, 5 stycznia 1945 roku.

Lech Maligranda
Department of Engineering Sciences
and Mathematics
Luleå University of Technology
lech.maligranda@ltu.se

Jarosław G. Prytuła
Faculty of Mechanics and Mathematics
Ivan Franko National University of Lvov
ya.g.prytula@gmail.com